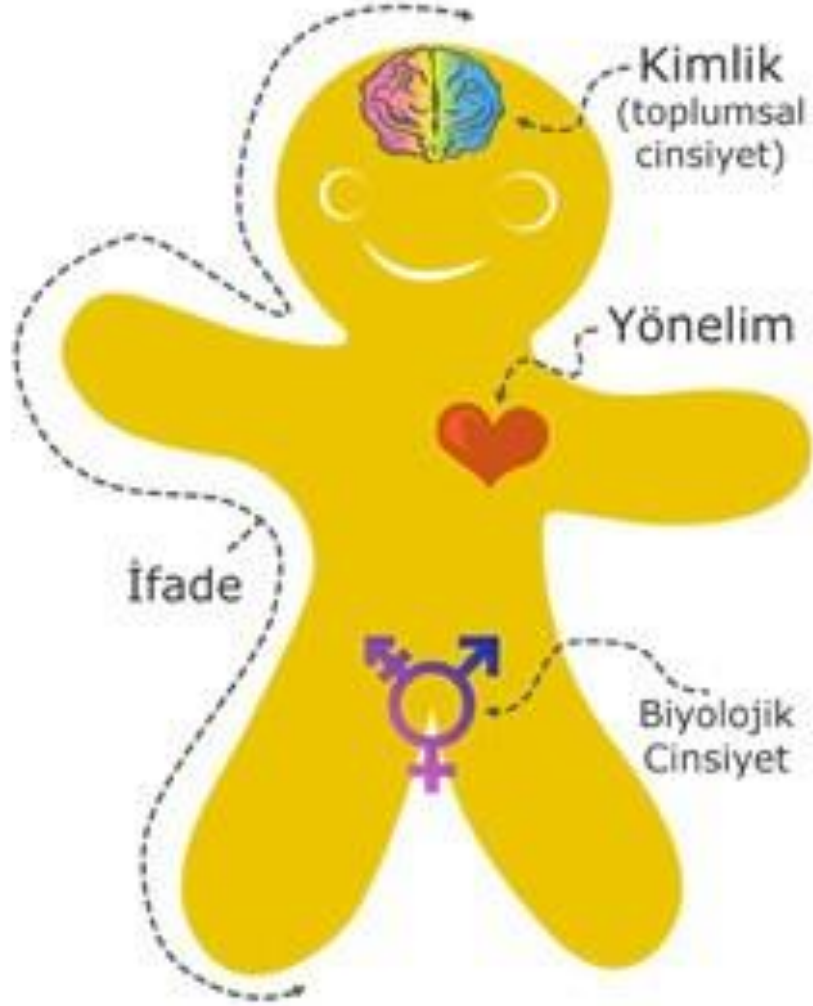

1. Temel
Kavramlar

Kimlik
(toplumsal
cinsiyet)

Yönelim

İfade

Biyolojik
Cinsiyet

 Toplumsal Cinsiyet Kimliği

Kadın (Cinsiyetlerarası) Genderqueer Erkek

Toplumsal cinsiyet kimliği kafanızın içinde kendinizi gördüğünüz ve toplumda temsil ettiğiniz cinsiyet kimliğinizdir.

 Toplumsal Cinsiyet İfadesi

(Kadın) Feminin Androjen Maskülen (Erkek)
(Cinsiyetlerarası)

Toplumsal cinsiyet ifadesi kendinizi nasıl sergilediğinizi, davranış biçiminizi, giyiminizi kapsar.

 Biyolojik Cinsiyet

Dişi İnterseks Erkek

Biyolojik cinsiyet, organlarınızı, kromozomlarınızı, doğuştan gelen beden yapınızı ifade eder. Kızın biyolojik cinsiyetiyle toplumsal cinsiyeti aynı olmayabilir.

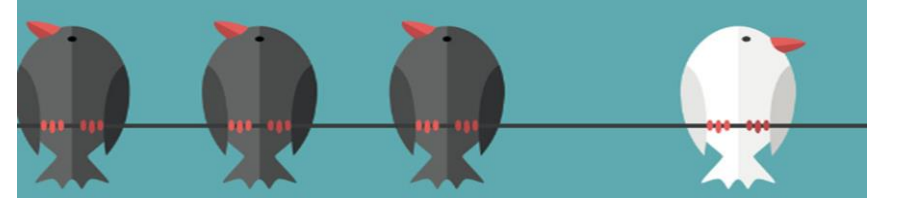
 Cinsel yönelim

Heteroseksüel Biseksüel Homoseksüel

Cinsel yönelim fiziksel ve romantik anlamda kimlerden etkilendiğinizi ifade eder.

Cinsiyetçilik

- **Ayrımcılık:** Ayrımcılık, önyargıların davranışa dönüşmesidir. Önyargılar, kişilerin bireysel varoluşlarından bağımsız olarak bir gruba ya da grup üyelerine yöneltilen olumsuz ve dogmatik değerlendirme ve tutumlardır. Ayrımcılık, toplumsal gerçekliğin kabaca şematize edilmesini sağladığı için, çok kolay yayılabilen ve kolay benimsenen bir tutumdur.
  - Irkçılık
  - Cinsiyetçilik
- **Çoklu Ayrımcılık:** Çoklu ayrımcılık”, kişinin birden fazla kimliği (cinsel yönelim/cinsiyet kimliği/etnik köken/ dil/din/ırk/vb.) sebebiyle maruz kaldığı ayrımcılıktır.

Homofobi- Transfobi

- **Heteroseksizm veya Heteronormativite:** Heteroseksüelliğin yegane cinsel yönelim olduğunu ileri süren, diğer cinsel yönelimleri yok sayan, baskılayan ya da aşağılayan ideolojidir. «Erkek» olmayanlara yönelik bir ayrımcılık biçimi olan cinsiyetçiliğin, heteroseksüel olmayanlara yönelik ayrımcılıkla birleşmesidir. Heteroseksüellik biricik varoluş biçimi olarak dayatılır.
- **Transfobi:** Transseksüellere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Biyolojik cinsiyetinden dolayı kendisinden beklenen seksüel ve toplumsal rollere uymayarak cinsiyet değiştirenlere karşı bir tür kaygı ve korku ifadesidir.

Temel Tartışmalar

- Patriyarka (Ataerki)
- Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği
- Kamusal alan – Özel alan Ayrımı
- Yeniden üretim, Görünmez emek
- « Kız kardeşlik»

Ataerkil Sistem/Patriyarka

Erkek iktidarını anlatan bir kavramdır. Bir cins olarak kadınların, toplumda ezilmesine sebep olan kurumsal ve kültürel uygulamaları ve düzenlemeleri belirtir.

Bu sistemde esas olarak korunan erkek çıkarları olmakla birlikte, sistem, erkeklerin bireysel iradelerinden bağımsız nesnel bir gerçeklik olarak var olur.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

- **Cinsiyet Roller:**
- Bir toplumda kadına ve erkeğe yüklenen ve onlardan beklenen farklı düşünce, duyuş ve davranış kalıplarını gösterir.
- Üretim ve yeniden üretim, siyasal yaşama katılım ve toplumsal hayatın idame ettirilmesi ile gelişir.
- Toplumsallaşma ve sosyalleşme sürecinde öğrenilir ve değişebilir. İktidar ve otorite ilişkilerini yaratır ve kurgular.
- İş bölümünün nasıl olacağını belirler.
- «Kadınlar uysaldır, fedakârdır, duygusaldır, gevezedir...»
- «Erkekler daha akılcıdır, dedikodu yapmaz, teknolojiyle ilgilidir, saldırgandır...»

Cinsiyete Dayalı İş Bölümü

- Kim ne yapıyor? Kim neye sahip? Kim karar veriyor? Nasıl? Hangi kadınlar, hangi erkekler?
- (1) Ücretsiz Emek: Kamusal ve Özel Alan ayrımı
- (2) Kaynaklara Erişim: dünyadaki işin 2/3'ünü yapan kadınlar, özel mülkiyetin 1/100'üne sahip (2018 BM Raporu)
- (3) İnsan Hakları: Eğitim, sağlık, istihdam, güvenlik gibi temel alanlar dahil birçok alanda eşitsizlik
- (4) Din ve Kültür: Bireysel özgürlüklerin kısıtlanması
- Cinsiyete dayalı toplumsal iş bölümü, toplumsal cinsiyet, güç ve iktidar ilişkilerindeki eşitsizlikleri belirler.
- Kadınların aleyhinde, bağımlılık, güvencesizlik, ikincillik ve yoksullukla sonuçlanır.

Eşitlik ve Cinsiyet Eşitliği

- Eşitlik, insanların birbirinin aynı olması değil, kaynaklardan ve fırsatlardan eşit oranda yararlanabilmesi anlamına gelir. Cinsiyet eşitliği ise, kadınlarla erkeklerin eşit hak ve sorumluluklara sahip olmaları demektir. Yasalar önünde eşitlik, eşit hak ve sorumlulukları güvence altına almaya yetmeyebilir.
- **Pozitif Ayrımcılık/Olumlu Eylem:** Tarihsel olarak dışlanmış ve sistematik ayrımcılığa uğramış gruplara eğitim, istihdam ve siyaset gibi alanlarda fiilen eşit temsil ve katılım sağlamak için gündeme gelen önlemler ve uygulamalardır.

Feminizm

- «Cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir hareket» B. Hooks
- Ataerkil sistemin değişimini hedefleyen yol ve yöntemleri kapsar.
- Kadınların özgürlük ve eşitlik taleplerini temel alır.

Feminizmin Tarihsel Gelişimi

Birinci Dalga Feminizm

- 18-19. yüzyıllar
- ABD, Kanada, İngiltere
- 1792, Wolstonecraft – Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi: ilk modern feminist metin
- Oy hakkı mücadelesi, yasalar önünde eşitlik

İkinci Dalga Feminizm

- 1960'lar: Beauvoir, Betty Friedan, Kate Millet
- Avrupa ve Asya'ya da yayılıyor
- «Kadın doğulmaz kadın olunur.»
- Kadın sorununun kişisel, psikolojik, cinsel boyutlarına vurgu.
- Siyasal özgürleşmenin ötesinde kadının özgürleşmesi
- Radikal ve devrimci bir çizgi
- Kamusal alanda toplumsal cinsiyete dair bilincin yükselmesi
- 1970'ler: Siyaset alanlarının, geleneksel siyaset yöntemlerinin kökten sorgulanması
- « Kişisel olan politiktir.»
- 1990'lar: Batıda feminist hedeflerin yerine getirildiğine dair «post-feminist» anlayış.
- Radikal çeşitlenmeler, ortak zeminlerin sarsılması

Feminist Hareketin Gelişme Süreci

- Liberal Feminizm: Hak eşitliğine vurgu
- Radikal Feminizm: Bedene ve cinselliğe vurgu
- Marksist Feminizm: Sınıfsal farklılığa vurgu
- Sosyalist Feminizm: Kapitalist ataerkillik

Kaynaklar

- **Feminizm Herkes İçindir**, Bell Hooks, 2016, BGST Yayınevi, İstanbul.
- **%99 için Feminizm: Bir Manifesto**, C. Arruza, T. Bhattacharya, N. Fraser 2019, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- **Feminist Teori**, J. Donovan, 2016, İletişim Yayınları, 11. *Baskı*. İstanbul.
- **Türkiye’de Kadın Hareketinin Politiği: Tarihsel Bağlam, Politik Gündem ve Özgünlükler**, Serpil Sancar, 2013
- **Toplumsal Cinsiyet ve İktidar**, R.W. Connell, 2017, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- **Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları**, Y. Ecevit, N. Karkıner, Anadolu Üniversitesi. Açık Öğretim Fakültesi Yayını, no. 1304. Eskişehir: 2011
- **Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi**, Y. Ecevit, N. Karkıner, 2011, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, No: 1304, Eskişehir.
- Cinsiyet Eşitliği konusunda <http://www.ceid.org.tr/> , Elektronik Kütüphane